

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

NC NÁRODNÍ CENTRUM
MNK PRO MEDICÍNSKÉ NOMENKLATURY
A KLASIFIKACE

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Institute of Health Information and Statistics of the Czech Republic

UNIVERZITA
KARLOVA

PŘEKLAD MKN-11: Praktické ukázky

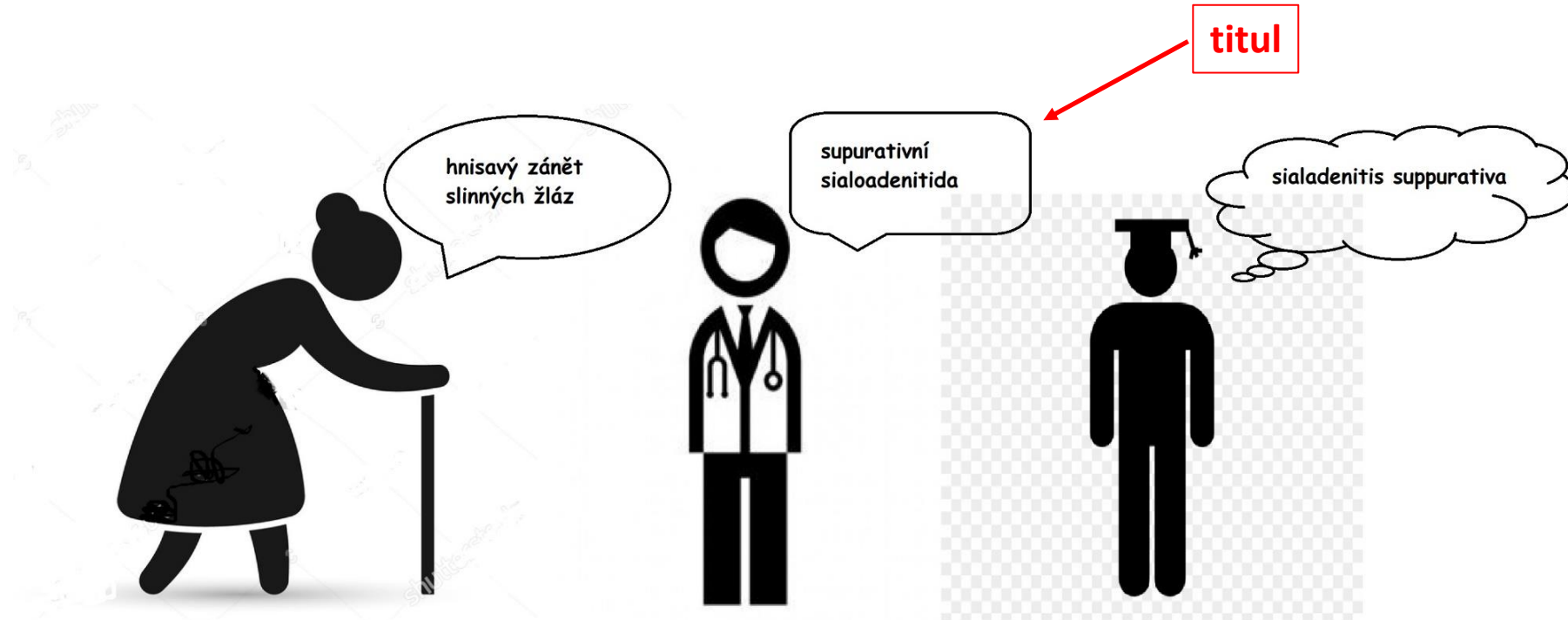
Mgr. Aleš Beran, Ph.D.

- Národní centrum pro medicínské nomenklatury a klasifikace
- Ústav dějin lékařství a cizích jazyků 1. LF UK
- Ales.Beran@lf1.cuni.cz

Edukační seminář o 11. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí

Překladačská strategie, cílová skupina

Suppurative sialadenitis?

**cílová skupina:
odborná lékařská veřejnost**

Preference jazyka klinické praxe

- originální titul: *Persistent mucosal disease with posterior or superior marginal perforation of ear drum*
- návrh překladu: *Přetrvávající slizniční onemocnění se zadní nebo horní okrajovou perforací ušního bubínku*
- korekce validujícího experta: *Per**s**istující slizniční onemocnění s okrajovou perforací ušního bubínku*
- finální řešení: *Per**z**istující slizniční onemocnění s okrajovou perforací bubínku*

Progresivní pravopis !

- originální titul: *Cellulitis of external ear*
- návrh překladu: *Celulitida zevního ucha*
- reakce validujícího experta: „Až v MKN10 je celulitida zevního ucha, klinicky se spíše používá flegmóna zevního ucha.“
- finální řešení: *Flegmóna zevního ucha*

Další synonyma = snadné vyhledávání

[Advanced Search] Home Browse Translation Comments Issues... Info

Acute suppurative salpingo-oophoritis IMPORTANT!

English Czech

Description Current Stage Next Stage Approve

Definition does not exist in the source [all](#)

Title and Synonyms Is Title Is Title

Acute suppurative salpingo-oophoritis	☒	akutní supurativní salpingo-ooforitida	☐	Stage2	
		Akutní hnisající zánět vejcovodu a vaječníku	☒	Stage2	
		<input type="text" value="akutní supurativní zánět vejcovodu a vaječníku"/>	☐	Stage1	Stage1
		<input type="text" value="akutní hnisající salpingo-ooforitida"/>	☐	Stage1	Stage1
		<input type="text"/>			Stage1

Add here other synonyms that have no English equivalent. (If there are more than one add only one and the system will provide a new empty space after you submit)

Požadavek konzistence, slovníček překladů

	A	B	C	D
313	substance	látka	ne	
314	superficial	povrchový	ne	případně povrchní
315	surgical	pooperační	ne	případně chirurgický, operační, operativní
316	suspected	suspektní	ano	
317	symptom	příznak	ne	případně symptom
318	system	systém	ne	dalšími možnými synonymy je např. soustava, ale výrazně preferujte systém
319	tenderness	bolestivost	ano	
320	threat	ohrožení	ne	případně hrozba
321	thyroglossal tract	tyreoglosální cysta	ano	ve spojení "Thyroglossal tract cyst"
322	tissue	tkáň	ano	
323	topic	topický	ano	
324	tract	cesty	ne	dalšími možnými synonymy jsou např. ústrojí či trakt
325	transient	přechodný	ne	ale záleží na konkrétním spojení, možný je i překlad "tranzientní"
326	transplant	transplantát	ano	ale může být i sloveso anebo "transplantace" jako výkon
327	traumatic	úrazový	ne	ale u některých termínů je doporučován traumatický (cysta, katarakta, ulcerace, glaukom, okluze atd.)
328	treatment	léčba	ano	
329	tumour	nádor	ne	případně novotvar, tumor
330	ulcerative	ulcerózní	ne	pokud se u slovního spojení dá použít také slovo "ulcerativní", zanechte daný termín ve spojení se slovem "ulcerativní" do synonym přímo v ICD-11 Platformě
331	uncertain	nejistý	ano	

Problematické momenty:

1) Diagnóza se v ČR nežívá nebo neexistuje ustálený termín

- originální titul: ***Mastoid pyoccele***
- návrh překladu: ***Pyokéla matoidního výběžku*** – tvorba nového termínu
- reakce validujícího experta: „*vynechat, neznám*“
- finální řešení: Ponechán původní návrh.

Položka nemůže být vynechána na základě argumentu, že se nosologická jednotka v ČR nežívá.

Vynecháním titulu by došlo k zásahu do struktury MKN-11. Překlad by sice odpovídal českému klinickému úzu, ale došlo by k výraznému narušení funkce MKN-11 jakožto mezinárodního klasifikačního nástroje (např. problém v oblasti mezinárodní komparace dat).

- originální titul: ***Hooded clitoris***
- překladatelský problém: Nelze využít ustálený český termín – neexistuje.
- finální řešení: vytvořen nový termín ***Hypertrofie předkožky klitorisu***, a to na základě anglického užívaného termínu „*hypertrophy of clitoral hood*“ – Doufáme, že validující expert řešení přijme nebo navrhne lepší.

Problematické momenty:

1) Diagnóza se v ČR nežívá nebo neexistuje ustálený termín

Acrofacial dysostosis, Catania type

English

Description

Acrofacial dysostosis, Catania type belongs to the group of acrofacial dysostoses, a heterogenous group of disorders combining defects of limb and mandibular/facial development, and presents with a mild phenotype: mild intrauterine growth retardation and postnatal short stature, microcephaly, mild intellectual deficit, widow's peak, moderate mandibulofacial dysostosis (including dental anomalies and/or malpositioning, microretrognathia, and malar hypoplasia), short hands with generalised brachydactyly, simian creases, mild interdigital webbing and clinodactyly.

Title and Synonyms

Acrofacial dysostosis, Catania type

Is Title

Czech

Akrofaciální dysostóza katánského typu patří do skupiny akrofaciálních dysostóz. Jedná se o heterogenní skupinu poruch kombinujících vady končetin a vývoje dolní čelisti / obličeje, a vykazující mírný fenotyp: mírná intrauterinní růstová retardace a postnatálně nízký vzrůst, mikrocefalie, lehká mentální retardace, srdčitá hranice vlasů nad čelem ("widow's peak"), mírná mandibulofaciální dysostóza (včetně zubních anomálií a / nebo nesprávného umístění, mikroretrognatie a malární hypoplázie), krátké ruce s generalizovanou brachydaktylií, opičí rýhy, mírné kožní blány mezi prsty a klinodaktylie.

Is Title

Akrofaciální dysostóza, katánský typ

Opitz-Caltabianův syndrom

- term
- Pův
- klob
- Ovd
- na z
- V so
- běž
- (obj
- Čes
- náv
- V m
- hra
- rela
- příja
- ang

ý
ed čela.
k".
vně
i vlasů
)
čítá
ení
oto
us,
ávorce.

Problematické momenty:

2) V ČR se neužívá anglické synonymum

Congenital club finger

English		Czech	
Description			
Definition does not exist in the source			
Title and Synonyms		Is Title	Is Title
Congenital club finger	☒	Vrozené paličkovité prsty	☒
congenital clubnail	☐	vynechat	☐
		Hippokratovy prsty	☐
Add here other synonyms that have no English equivalent. (If there are more than one add only one and the system will provide a new empty space after you submit)		<input type="text"/>	

Titul přeložen dle českých klinických zvyklostí.

Synonymum nepřeloženo. Termín typu „paličkovité nehty“ se v ČR neužívá. Nenaruší to strukturu MKN.

Doplňeno v ČR užívané synonymum (bez opory originálu). Latinská varianta „*digiti Hippocratici*“ posouzena jako příliš teoretická.

Problematické momenty:

3) Udržení jazykové konzistence napříč kapitolami

- Nejednotný úzus
  - rozdíly mezi lékařskými specializacemi
  - co odborník, to jiný názor
- Příklady:
  - ***embolie x embolismus x embolická příhoda***
  - ***dysmorfie x dysmorfismus***
- Řešení prozatím nejasné.

Problematické momenty:

4) Kritika odborné kvality definic

- oficiální definice WHO
- Konkrétní zdroj či autor ale není znám.
- Možnost úprav limitována = respekt k originálu, jedná o překlad, nikoliv o parafrázi.
- **Příklady:**
- originální definice (stavy spojené s těhotenstvím, porodem a šestinedělím):
A group of conditions characterised as occurring during the period of time from conception to delivery (pregnancy), during labour and delivery (childbirth) or during the approximately six weeks after delivery during which the uterus returns to the original size (puerperium).
- původní překlad:
Těhotenství, porod a šestinedělí je skupina zdravotních stavů vyskytujících se v období od početí do porodu (těhotenství), během porodu a po porodu nebo během šestinedělí, během něhož se děloha vrátí do původní velikosti (puerperium).
- upravený překlad na základě intervence validujícího experta (argument: Nejedná se pouze o dělohu.):
Těhotenství, porod a šestinedělí jsou období reprodukce člověka. Tělo těhotné ženy se po šesti týdnech vrací přibližně do stavu, který byl před těhotenstvím.

Problematické momenty:

4) Kritika odborné kvality definic

- originální definice (nehnisavý zánět středního ucha):

This is inflammation of the middle ear, or middle ear infection. It occurs in the area between the tympanic membrane and the inner ear, including a duct known as the eustachian tube.

- původní překlad:

Jedná se o zánět nebo infekci středního ucha. Vyskytuje se v oblasti mezi bubínkem a vnitřním uchem, včetně kanálu známého jako Eustachova trubice.

- upravený překlad na základě intervence validujícího experta:

*Jedná se o zánět nebo infekci středního ucha. Postihuje oblasti mezi bubínkem a vnitřním uchem, včetně kanálu **známého jako Eustachova trubice.***

- Validující expert respektuje strukturu originální definice, pro domo sua ale dodává poznámku „originál je šílený“.
- Nemůžeme se snažit o to být lepší než originál!

Problematické momenty:

5) Interkulturní problémy

- např. překlad termínu „**infancy**“
  - infans = dosl. „**nemluvně**“
  - v angličtině věk dítěte mezi narozením a osvojením řeči (tj. cca do dvou let)
  - problém: žádný český termín tomuto věkovému rozmezí neodpovídá:
    - **novorozenec**: narození – 28. den
    - **kojenec**: 29. den – 1. rok života
    - **batole**: 2. – 3. rok života
  - Problém zatím uspokojivě nevyřešen, pouze návrh: **infancy** = „**rané dětství**“
- překlad termínu „**student**“
  - v anglickém prostředí pouze o terciárním vzdělávání
  - nutno proto překládat jako „**vysokoškolský student**“

Problematické momenty:

6) Eponyma

- Je to muž, žena nebo místo?
  - angl. ***Nance-Horan syndrome***
  - původně: ***Nanceův-Horanův syndrom***
  - oprava: ***Nanceův-Horanové syndrom*** – Margaret B. Horanová byla žena
  - angl. ***Charlevoix disease***
  - původně: ***Charlevoixova choroba***
  - oprava: ***Charlevoixská choroba*** – jedná se o region v Quebecu

Problematické momenty:

7) Složená eponyma

- **Holt-Oram syndrome**
- češtinářské hledisko:
  - Jedná-li se o více osob, pak je třeba všechna jména flektovat: **syndrom Holtové-Oramův**.
  - **výhody**: odpovídá to pravidlům českého jazyka; rozlišení pohlaví; rozlišení, zda se jedná o více osob nebo pouze jména jedné osoby (např. **syndrom Louis-Barové**, **Ramsay-Huntův syndrom**).
- praktické hledisko:
  - S ohledem na použitelnost preference flektovat pouze poslední jméno: **syndrom Holt-Oramův**.
  - **výhody**: terminologická koncíznost; snazší zapojení do větných struktur; lépe odráží anglický originál; reflexe klinického pragmatismu (Lékař se primárně zajímá o chorobu jako takovou, otázky etymologické, historické a jazykové jsou pro něj sekundární.)
- řešení:
  - **Jazykově správná verze bude titulem (popř. synonymem)**. „Praktická“ verze bude vždy uvedena jako synonymum (popř. jako další synonymum).

Role tvůrců české verze MKN-11

- překladatel
  - řešeršér
  - recenzent, korektor > podněty k opravám adresované WHO
  - interpretátor
  - diplomat
-
- nikoliv pouze překladatel, ale **tvůrce české verze MKN-11**

Děkuji za pozornost!